

2020-04-23

KUVAILEVAN METATIEDON ASIAANTUNTIJARYHMÄN KOKOUS

Aika: 23.4.2020 klo 10.00-12.00

Paikka: KUMEn Zoom-kokoushuone

Paikalla: Pia Backman (Åbo Akademis Bibliotek), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Sirpa Janhonen (Varastokirjasto), Minna Kantanen (Kansalliskirjasto), Sini Neuvonen (Espoon kaupunginkirjasto), Silja Saarikoski (Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto), Irina Vikman (Hämeen ammattikorkeakoulun kirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto) ja Kiti Viikki-Eriksson (Kansalliskirjasto)

Kutsuttuina asiantuntijoina: Minttu Hurme (Kansalliskirjasto), Katri Riiheläinen (Kirjastopalvelu)

Poissa:

- 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja
- 2. Ilmoitusasiat
- 3. MARC 21 -formaatti
- 4. Muiden kuvailun asiantuntijaryhmien esityslistat Kansalliskirjaston foorumilla
- 5. Uudet RDA-linjaukset - Marja-Liisa Seppälä mukana klo 11.00-11.30
- 6. Osakenttä \$9 käyttö Melindan tietueissa
- 7. Kirjastojen kysymyksiä
 - 1) Kysymys: Lautapelin tekijöiden merkitseminen
 - 2) Kysymys: Nimekkeen merkitseminen
- 8. Seuraavat kokoukset

1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Muistio 1.4.2020 hyväksyttiin.

2. Ilmoitusasiat

Menneet tapahtumat:

Talonmiehen tuokio 21.4.2020
Merge-koulutus 27.4.2020
Arto-webinaari 29.4.2020
Melinda-Aleph-peruskoulutus, osa 1 8.5.2020

Tarkemmat tiedot ja tallenteet [Melinda-wikin sivulla](#)

Tulevia tapahtumia:

Melinda-Aleph-peruskoulutus, osa 2 13.5.2020
Merge-koulutus: osakohteet 28.5.2020

Tarkemmat tiedot ja ilmoittautumishjeet [Melinda-wikin sivulla](#)

3. MARC 21 -formaatti

Tyhjä- ja täyttömerkkien oikea käyttö (BK) eli kirja-aineiston merkkipaikoissa 008/18-21 ja 008/24-27

Yleisohje 008-kentän koodeihin on, että jos 008-koodia ei voida merkitä, suositellaan käytettäväksi koodia | = *ei koodattu* (täyttömerkki) mieluummin kuin tyhjää (#). Merkkipaikkakohtaisesti voi kuitenkin olla tarkempia ohjeita tyhjämerkin ja täyttömerkin käytöstä.

18-21 - Kuvitus (= 006/01-04)

Aakkosjärjestyksessä voidaan tallentaa neljä eri koodia, jotka ilmaisevat minkä tyyppistä kuvitusta kuvailun kohteeseen sisältyy. Jos tallennetaan vähemmän kuin neljä koodia, koodit tasataan vasemmalle ja käyttämättömissä merkkipaikoissa on tyhjä (#).

- Ei kuvitusta

a### - Kuvitusta, tyyppiä ei määritelty - ei saa merkitä a|||

|||| - Ei koodattu

24-27 - Sisältö (= 006/07-10)

Aakkosjärjestyksessä voidaan tallentaa neljä eri koodia, jotka ilmaisevat aineiston sisältöä. Jos tallennetaan vähemmän kuin neljä koodia, koodit tasataan vasemmalle ja käyttämättömissä merkkipaikoissa on tyhjä (#).

- Sisältöä ei ole määritelty

b### - Bibliografiat - ei saa merkitä b|||

|||| - Ei koodattu

Huom! Jos näissä merkkipaikoissa käytetään vaihtoehtoa 'ei koodattu', kaikkiin neljään merkkipaikkaan merkitään täyttömerkki (|).

Näissä merkkipaikoissa on Melindassa virheitä, koska Aleph ei tarkista, onko koodeja käytetty formaatin mukaisesti. Melinda-palveluissa tutkitaan kuinka paljon virheellisiä merkintöjä löytyy Melinda-tietueista ja tehdään mahdollisesti massakorjaus. Jotkin kirjastojärjestelmät tarkistavat, että koodit ovat formaatin mukaan oikein. Mutta jos omassa kirjastojärjestelmissä ei ole kiinteiden kenttäkoodien validointia, on hyvä tarkistaa omat ohjeet ja tallennusohjat.

4. Muiden kuvailun asiantuntijatyöryhmien esityslistat Kansalliskirjaston foorumilla

Katsottiin muiden kuvailun asiantuntijaryhmien menneiden ja tulevien kokousten aiheita Kansalliskirjaston foorumilla <https://foorumi.kiwi.fi/t/kuvailuryhmien-kokousten-asialista/1776>

5. Uudet RDA-linjaukset - Marja-Liisa Seppälä mukana klo 11.00-11.30

Marja-Liisa Seppälä esitteli RDA:n uudistumiseen liittyvää linjausprosessia ja opasti työryhmää linjausten kirjaamisessa uuteen RDA Toolkitiin. Kuvailuyhteistyössä on sovittu asiantuntijaryhmien välisestä työnjaosta, jossa KUMEAN tehtävänä on kommentoida ja tarvittaessa lisälinjata Kuvailusääntöpalvelun tekemiä alustavia linjauksia teoksen, ekspression, manifestaation ja kappaleen lukuihin sekä lisätä kuvailuesimerkkejä RDA Toolkitiin. Teosta koskevat linjatukset on valmisteltu Kuvailusääntöpalvelussa ja KUMEA aloittaa niiden käsittelyn etäkokouksessa 12.5.

Materiaalit:

Kuvailusääntöpalvelu työstämät uuden RDA:n teoksia koskevat linjatukset: <https://www.kiwi.fi/display/kuvailuyhteistyö/Teoksen+linjatukset+ja+esimerkit>
Linjauksissa on mukana nykyisen RDA:n linjatukset ja niiden muutokset vuosina 2018-2019 (Kuvailusääntöpalvelun sivu: <https://www.kiwi.fi/display/Kuvailusääntöpalvelu/RDA-linjaukset+2018-2019+%28nykyinen+RDA%29+yhteenveto>). Nämä linjatukset ovat vihreällä.

Täysin uudet linjatukset ovat mustalla. Linjatukset kohdistetaan uuden RDA Toolkitin teos-entiteetin sivuihin: https://beta.rdatoolkit.org/en-US_ala-c3e1fff8-0a79-35c6-bee1-39b6b4c9ed35/ala-c3e1fff8-0a79-35c6-bee1-39b6b4c9ed35 (ja alasivut).

Kuvailuyhteistyösivustolla on ohjeita linjausten tekoon ja sovittu työnjako: ks. <https://www.kiwi.fi/x/6YhJBg>

6. Osakenttä \$9 käyttö Melindan tietueissa

MARC 21 formaatin osakenttä \$9 on Suomessa käytössä oleva kansallinen osakenttä, johon Melinda-kuvailussa merkitään ohjauskomentoja KEEP ja DROP, joilla voidaan ohjata kenttiä siirtymään / jättää siirtymättä Melindasta paikalliskantaan. Kansalliset kentät ja osakentät ovat ongelmallisia Alma-kirjastojärjestelmässä. Siitä syystä ja toisaalta myös siksi että näiden ohjauskomentojen käyttö on muuttunut vuosien varrella, päätettiin selvittää osakentän \$9 käyttöä Melindassa. Sovittiin, että pienryhmä (Kiti, Irina, Minna, Minttu, Ville) tutkii asiaa.

7. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: Lautapelin tekijöiden merkitseminen

Pelien kuvailuohjeessa on ohjeistettu merkitsemään pelin suunnittelija päävastuulliseksi tekijäksi 100-kenttään suhdetermillä designer.

Oppi & ilo-sarjan peleissä vastuullisuusmerkinnöt näin:

Tapaus A: "Teksti: Päivi Miettinen - Graafinen toteutus: Ville Granroth ja Mikko Hiltunen".

Tapaus B: "Pelin laatija: Oppi & ilo - Graafinen toteutus: Mikko Hiltunen ja Ville Granroth."

Miten merkitään vastuullisuusmerkintä 245-kenttään, ja miten valitaan päävastuullinen tekijä?

VASTAUS

Julkaisuja näkemättä voi vastata vain yleisellä tasolla. Tapaus B on kuvailtu Melindaan (kuvailutaso = 4), mutta Tapauksesta A on Melindassa vain 3-tasoinen tietue (vähimmäistasoa niukempi kuvailu).

Yleisiä periaatteita vastuullisuustiedon merkitsemiseen on, että vastuullisuustiedot jäljennetään suoraan julkaisusta MARC 21 -formaatin osakenttään 245+c. Teoksen tekijäksi (creator) kenttään 100/110/111 merkitään teoksen ainoa, päävastuulliseksi osoitettu tai ensimmäisenä tiedonlähteessä mainittu tekijä. Julkaisuissa olevat vastuullisuusmerkinnöt eivät aina ole RDA-termejä, vaan kuvailijan on tulkittava julkaisun merkintöjä, kun valitaan teoksen tekijä.

Ratkaisuehdotukset

Tapaus A

100 1# \$a Miettinen, Päivi, \$e designer.

245 10 \$a Minä itse osaan kirjaimet / \$c teksti: Päivi Miettinen ; graafinen toteutus: Mikko Hiltunen ja Ville Granroth.

700 1# \$a Hiltunen, Mikko.

700 1# \$a Granroth, Ville.

-245+c jäljennetty suoraan julkaisusta

-100-kenttään tekijäksi merkitään ensimmäisenä mainittu tekijä. Suomalaisen linjauksen mukaan peleissä päävastuullinen tekijä on pelinsuunnittelija.

Peleissä päävastuullisen tekijän rooliksi merkitään designer. (RDA 19.2.1.1. SKL)

-muut vastuullisuusmerkinnöissä mainitut tekijät 700-kenttään kuvailijan harkinnan mukaan

- JOS heitä pidetään teoksen tekijöinä tulkitaan, että ovat yhteisvastuullisia 100-kenttään merkityn kanssa, jolloin rooliksi merkitään taiteilija tai suunnittelija
- JOS muut henkilöt ovat graafisia suunnittelijoita tulkitaan, että ovat ekspression tekijöitä, jolloin rooliksi graafinen suunnittelija

Tapaus B Melinda ID 016711439

110 2# \$a Oppi & ilo, \$e designer.

245 10 \$a Ensimmäiset pelini : \$b kirjainmuistipeli, lotto, numeropalapelit /\$c pelin laatija: Oppi & ilo ; graafinen toteutus: Mikko Hiltunen ja Ville Granroth.

264 #1 \$a Helsinki : \$b Sanoma Pro Oy, \$c [2019]

700 1# \$a Hiltunen, Mikko.

700 1# \$a Granroth, Ville.

-tässä yhteisö "Oppi & Ilo" on päävastuullinen pelin sisällöstä. Oppi & ilo on merkitty "pelin laatijaksi" rooliksi designer.

-muut tekijät 700-kenttään kuten Tapauksessa A eli kuvailijan harkinnan mukaan joko teoksen yhteisvastuullisina tekijöinä (rooliksi taiteilija tai suunnittelija) tai ekspression tekijöinä (rooliksi graafinen suunnittelija)

2) Kysymys: Nimekkeen merkitseminen

Miten merkitään x-merkit seuraavassa nimekkeessä: Kuutti Lavonen : \$b aika ja ikuisuus x tid och evighet x time and eternity?

VASTAUS

Tapaukseen sovelletaan RDA 1.7.3 -kohdan poikkeusta.

RDA 2.3.1.4 Nimeke jäljennetään kuvailuun siinä muodossa, missä se esiintyy tiedonlähteessä.

Merkitsemisessä sovelletaan kohdan 1.7 ohjeita kirjoitusasusta.

RDA 1.7.3 : Tiedonlähteessä esiintyvä välimerkitys jäljennetään kuvailuun.

RDA 1.7.3 Poikkeus: Tietoelementtejä erottava välimerkitys.

Tiedonlähteessä käytetty välimerkitys, joka erottaa eri kuvailuelementteinä merkityt tiedot toisistaan, jätetään merkitsemättä.

(Esim. kuvailussa ei toisteta julkaisussa merkittyä Helsinki, Tammi, 2020 välimerkkejä, vaan ne tulevat kuvailun välimerkityksen mukaan)

Alanimekkeet ovat eri tietoelementtejä, joten välimerkki x jätetään merkitsemättä ja käytetään kuvailun sovittuja välimerkkejä.

Kuutti Lavonen : \$b aika ja ikuisuus = tid och evighet = time and eternity

8. Seuraavat kokoukset

11.5.2020 klo 9-12

12.5.2020 klo 9-12 RDA-linjauksia

etäyhteys: KUMEn Zoom-kokoushuone